

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

27 юни 2017 година *

„Преюдициално запитване — Държавни помощи — Член 107, параграф 1 ДФЕС — Понятието „държавна помощ“ — Понятията „предприятие“ и „икономическа дейност“ — Други условия за прилагането на член 107, параграф 1 ДФЕС — Член 108, параграфи 1 и 3 ДФЕС — Понятията „съществуващи помощи“ и „нови помощи“ — Споразумение от 3 януари 1979 г., сключено между Кралство Испания и Светия престол — Данък върху строителните, монтажните и ремонтните работи — Освобождаване на Католическата църква от данък за недвижимите ѝ имоти“

По дело C-74/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 4 de Madrid (Административен съд № 4 на провинция Мадрид, Испания) с акт от 26 януари 2016 г., постъпил в Съда на 10 февруари 2016 г., в рамките на производство по дело

Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania

срещу

Ayuntamiento de Getafe,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: К. Lenaerts, председател, А. Tizzano, заместник-председател, М. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, E. Juhász, M. Berger, A. Prechal, M. Vilaras и E. Regan, председатели на състави, А. Rosas, Ал. Арабаджиев (докладчик), М. Safjan, D. Šváby и E. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 10 януари 2017 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, от M. Muñoz Pérez и A. Fanjul Guerricaechevarría, адвокати,
- за Ayuntamiento de Getafe, от L. López Díez, адвокат,

* Език на производството: испански.

- за испанското правителство, от M. A. Sampol Pucurull и A. Rubio González, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от G. Luengo, P. Němečková и F. Tomat, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 16 февруари 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване е относно тълкуването на член 107, параграф 1 ДФЕС.
- 2 Запитването е отправено във връзка със спор между Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (Comunidad de Casa de Escuelas Pías de Getafe, PP. Escolapios) (Конгрегация на благочестивите училища, провинция Бетания (Църковна общност на благочестивите училища в Хетафе, отци пиаристи), наричана по-нататък „Конгрегацията“) и Ayuntamiento de Getafe (община Хетафе, Испания, наричана по-нататък „Общината“) по повод отказа на последната да уважи искането на Конгрегацията да ѝ бъде възстановена сумата, която е платила като данък върху строителните, монтажните и ремонтните работи (наричан по-нататък „ICIO“).

Правна уредба

Международното право

- 3 Член IV от Споразумението по икономически въпроси, сключено между испанската държава и Светия престол на 3 януари 1979 г. (наричано по-нататък „Споразумението от 3 януари 1979 г.“), гласи:

„1. Светият престол, епископската конференция, епархиите, енориите и другите административно-териториални единици, религиозните конгрегации и ордени и институтите за богопосветен живот, техните провинции и домове се освобождават:

[...]

- В) изцяло и безсрочно, във връзка с дохода или имуществото, от данъци върху недвижимите имоти или производството.

Не се освобождават от данък доходите от икономически дейности или от имущество на Църквата, когато стопанисването на това имущество е отстъпено на трети лица, доходите от капитал и доходите, които се облагат с подоходен данък при източника.

[...]“.

- 4 Съгласно член VI от това споразумение:

„Евентуалните неясноти и трудности при тълкуването и прилагането на разпоредбите на това споразумение Светият престол и испанското правителство ще разрешават по взаимно съгласие, като се ръководят от заложените в него принципи“.

Испанското право

- 5 ICIO е общински данък, въведен с Ley 39/1988 reguladora de las Haciendas Locales (Закон № 39/1988 за финансите на административно-териториалните единици) от 28 декември 1988 г. (BOE бр. 313, от 30 декември 1988 г., стр. 36636). Към момента на настъпване на фактите по главното производство той е уреден в членове 100—103 от Real Decreto Legislativo 2/2004, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Reguladora de las Haciendas Locales (Законодателен кралски декрет 2/2004 за одобряване на преработения текст на Закона за финансите на административно-териториалните единици) от 5 март 2004 г. (BOE бр. 59, от 9 март 2004 г., стр. 10284, наричан по-нататък „преработеният Закон за финансите на административно-териториалните единици“).
- 6 Съгласно член 100, параграф 1 от преработения Закон за финансите на административно-териториалните единици:

„[ICIO] е косвен данък, с който се облага извършването на общинска територия на строителни, монтажни или ремонтни работи, за които се изисква разрешение за строеж, без значение дали такова е получено или не, или декларация за отговорност или предварително известие, когато издаването на разрешение или извършването на контрол е от компетентността на общинския приходен орган“.
- 7 Съгласно член 101, параграф 1 от този закон:

„Данъчнозадължени лица, платци на данъка, са физическите лица, юридическите лица или организациите [...], които са възложители на строителни, монтажни или ремонтни работи, без значение дали са собственици или не на недвижимия имот, в който се извършват тези работи.

За целите на предходната алинея за възложител на строителни, монтажни или ремонтни работи се счита лицето, което поема разходите за тези работи или себестойността им“.
- 8 C Orden por la que se aclara la inclusión del Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras en la letra B) del apartado 1 del artículo IV del Acuerdo entre el Estado Español y la Santa Sede sobre Asuntos Económicos, de 3 de enero de 1979 (Постановление във връзка с включването на данъка върху строителните, монтажните и ремонтните работи в член IV, параграф 1, буква В) от Споразумението по икономически въпроси, сключено между испанската държава и Светия престол на 3 януари 1979 г.) от 5 юни 2001 г. (BOE бр. 144, от 16 юни 2001 г., стр. 21427, наричано по-нататък „Постановлението от 5 юни 2001 г.“) испанското Министерство на финансите уточнява, в първата точка от разпоредителната част на това постановление, че ICIO „спада към данъците върху недвижимите имоти или производството, посочени в член IV, параграф 1, буква В) от Споразумението от 3 януари 1979 г.“, а във втората точка от тази разпоредителна част, че „Светият престол, епископската конференция, епархиите, енориите и другите административно-териториални единици, религиозните конгрегации и ордени и институтите за богопосветен живот и техните провинции и домове се освобождават изцяло и безсрочно от облагане с [ICIO]“.
- 9 Както уточнява запитващата юрисдикция, Католическата църква е по силата на това постановление изцяло освободена от облагане с ICIO за притежаваните от нея недвижими имоти, без значение за извършването на какви дейности са предназначени те.
- 10 Orden EHA/2814/2009 por la que se modifica la Orden de 5 de junio de 2001, por la que se aclara la inclusión del Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras en la letra B) del apartado 1 del artículo IV del Acuerdo entre el Estado Español y la Santa Sede sobre asuntos económicos, de 3 de enero de 1979 (Постановление EHA/2814/2009 за изменение на Постановлението от 5 юни 2001 г. във връзка с включването на данъка върху строителните, монтажните и ремонтните

работи в член IV, параграф 1, буква В) от Споразумението по икономически въпроси, сключено между испанската държава и Светия престол на 3 януари 1979 г.) от 15 октомври 2009 г. (ВОЕ бр. 254, от 21 октомври 2009 г., стр. 88046, наричано по-нататък „Постановлението от 15 октомври 2009 г.“) заменя втората част от разпоредителната част на Постановлението от 5 юни 2001 г. със следния текст:

„Светият престол, епископската конференция, епархиите, енориите и другите териториално-административни единици, религиозните конгрегации и ордени и институтите за богопосветен живот, техните провинции и домове се освобождават изцяло и безсрочно от облагане с [ICIO] за всички недвижими имоти, които са освободени от облагане с поземлен данък [Contribución Territorial Urbana] (понастоящем данък върху недвижимите имоти)“.

- 11 Данните, предоставени от запитващата юрисдикция, сочат, че вследствие на това изменение Католическата църква е освободена от облагане с ICIO само за недвижимите имоти, предназначени изключително за религиозни цели.
- 12 Запитващата юрисдикция уточнява, че Постановлението от 15 октомври 2009 г. е отменено с решение от 9 декември 2013 г. на административното отделение на Audiencia Nacional (Национален съд, Испания) и че тази отмяна е потвърдена с решение от 19 ноември 2014 г. на административното отделение на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) именно по съображение че ограничава обхвата на освобождаването по член IV, параграф 1, буква В) от Споразумението от 3 януари 1979 г.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 13 Конгрегацията е вписана в регистъра на религиозните общности, воден от испанското Министерство на правосъдието, и попада в обхвата на Споразумението от 3 януари 1979 г. В Хетафе тя притежава комплекс от няколко сгради, в които се помещава управляваното от нея училище „La Inmaculada“.
- 14 На 4 март 2011 г. Конгрегацията иска да ѝ бъде издадено разрешение за преустройство и разширяване на сградата, в която се намира актовата зала на това училище, предназначена за провеждането на събрания, курсове и конференции, с цел същата да бъде обзаведена с 450 места за сядане. Въпросното разрешение е издадено на 28 април 2011 г., като Конгрегацията заплаща ICIO в размер на 23 730,41 EUR.
- 15 Впоследствие Конгрегацията подава искане за възстановяване на тази сума, тъй като счита, че е освободена от такъв данък по силата на Постановлението от 5 юни 2001 г., прието за целите на прилагането на член IV, параграф 1, буква В) от Споразумението от 3 януари 1979 г.
- 16 Това искане е отхвърлено с решение от 6 ноември 2013 г. на Órgano de Gestión Tributaria (приходния орган) на Общината, който приема, че въпросното освобождаване не е приложимо, тъй като е поискано във връзка с нерелигиозна дейност на Католическата църква.
- 17 Конгрегацията обжалва пред запитващата юрисдикция това решение, потвърдено в производство по молба за оттегляне, като твърди, че сумата, платена като ICIO, не била дължима, доколкото член IV, параграф 1, буква В) от Споразумението от 3 януари 1979 г. трябва да се тълкува като освобождаващ я от този данък, без значение какво е предназначението на недвижимия имот, с оглед на който е определена данъчната основа на въпросния данък.

- 18 Общината възразява, че съгласно Постановлението от 15 октомври 2009 г. с ICIO не се облагат единствено недвижимите имоти, които са освободени от данък върху недвижимите имоти поради предназначението им да обслужват религиозните цели на Католическата църква, и че ако нямаше такова ограничение, подобно освобождаване би могло — предвид големия обем на извършваните от тази църква икономически дейности (управление на училища, болници и пр.) — да се окаже несъвместимо с разпоредбите на правото на Съюза в областта на държавните помощи.
- 19 Запитващата юрисдикция отбелязва, че макар пред испанските съдилища изобщо да не е бил повдиган въпросът дали предвиденото в полза на Католическата църква освобождаване от облагане с ICIO е в съответствие с правото на Съюза, Европейската комисия е била сезирана с този въпрос, но не е взела окончателна позиция. В това отношение тази юрисдикция уточнява, че противно на възгледа на тази институция, въпросното освобождаване не е предвидено само за строителните, монтажните и ремонтните работи в имоти на Католическата църква, предназначени изключително за религиозни цели.
- 20 Имайки предвид и точки 19—23 от решение от 9 октомври 2014 г., Ministerio de Defensa и Navantia (C-522/13, EU:C:2014:2262), запитващата юрисдикция се пита дали освобождаването от облагане с ICIO, на което Католическата църква има право дори когато използва съответния недвижим имот, за да извършва икономическа дейност, може да представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС.
- 21 При тези обстоятелства Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 4 de Madrid (Административен съд № 4 на провинция Мадрид) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Противоречи ли на член 107, параграф 1 ДФЕС освобождаването на Католическата църква от облагане с [ICIO] във връзка с извършването на строителни, монтажни и ремонтни работи в недвижими имоти, които са предназначени за развиване на икономически дейности, с които не се преследват стриктно религиозни цели?“.

По преюдициалния въпрос

По допустимостта на преюдициалното запитване

- 22 Испанското правителство твърди, че преюдициалното запитване е недопустимо. Според него, от една страна, преюдициалният въпрос е хипотетичен, тъй като, без да се установява връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, с него се търси общо консултативно становище относно предвиденото в полза на Католическата църква освобождаване от облагане с ICIO от гледна точка на режима на държавните помощи.
- 23 От друга страна, актът за преюдициално запитване съдържа съществени пропуски, що се отнася до данните от фактическа и правна страна, нужни на Съда, за да даде полезен отговор на поставения въпрос. В акта за преюдициално запитване не била описана дейността, извършвана от Конгрегацията, по-специално в недвижимия имот, предмет на спорното данъчно освобождаване, нито структурата и икономическата ѝ организация. Освен това запитващата юрисдикция не посочила точните причини, поради които е сметнала за нужно да постави преюдициалния въпрос.
- 24 В тази връзка следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда в рамките на сътрудничеството между него и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото

му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 21 декември 2016 г., *Vervloet* и др., C-76/15, EU:C:2016:975, т. 56 и цитираната съдебна практика).

- 25 От това следва, че въпросите, които се отнасят до правото на Съюза, по презумпция са релевантни. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 21 декември 2016 г., *Vervloet* и др., C-76/15, EU:C:2016:975, т. 57).
- 26 В това последно отношение следва да се припомни, че необходимостта да се даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за националния съд, изисква последният да определи фактическия и правния контекст, в който се вписват поставените от него въпроси, или най-малко да обясни фактическите хипотези, на които те се основават. Тези изисквания са особено важни в областта на конкуренцията, която се характеризира със сложни фактически и правни положения (решение от 21 ноември 2013 г., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 20).
- 27 Съгласно практиката на Съда е важно също така националният съд да посочи конкретните причини, поради които е несигурен относно тълкуването на правото на Съюза и счита за необходимо да постави преюдициални въпроси на Съда (решение от 21 ноември 2013 г., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, т. 21).
- 28 В случая, най-напред, от акта за преюдициално запитване е видно, че запитващата юрисдикция е сезирана именно с въпроса дали член 107 ДФЕС е пречка Конгрегацията да се ползва от въпросното данъчно освобождаване на основание на Постановлението от 5 юни 2001 г., прието за целите на прилагането на член IV, параграф 1, буква В) от Споразумението от 3 януари 1979 г.
- 29 Видно от този акт, запитващата юрисдикция счита, че за да се произнесе по жалбата, с която е сезирана, трябва да провери дали подобно освобождаване е в съответствие с член 107 ДФЕС, като съмненията ѝ в това отношение ясно личат от същия акт.
- 30 При това положение не е очевидно, че исканото от запитващата юрисдикция тълкуване на правото на Съюза се отнася до хипотетичен проблем или няма никаква връзка с действителността или предмета на спора в главното производство.
- 31 По-нататък, както отбелязва генералният адвокат в точка 25 от заключението си, в акта за преюдициално запитване са изложени релевантните разпоредби на Споразумението от 3 януари 1979 г. и на испанското данъчно право, както и съответната национална административна и съдебна практика, като освен това испанското правителство не посочва норма, която би била полезна за изясняването на делото, а запитващата юрисдикция е пропуснала да спомене.
- 32 Накрая, що се отнася до фактическата обстановка, актът за преюдициално запитване съдържа достатъчно данни, за да бъдат разбрани преюдициалният въпрос и неговата релевантност.

- 33 Ето защо следва да се приеме, че актът за преюдициално запитване съдържа данните от фактическа и правна страна, нужни на Съда, за да даде полезен отговор на запитващата юрисдикция. Освен това този акт позволява на заинтересованите субекти по член 23, втора алинея от Статута на Съда на Европейския съюз да представят становище в съответствие с тази разпоредба.
- 34 От това следва, че преюдициалното запитване е допустимо.

По същество

- 35 С въпроса си запитващата юрисдикция пита по същество дали данъчно освобождаване като спорното в главното производство, от което се ползва конгрегация на Католическата църква при ремонтни работи в недвижим имот, предназначен за извършването на дейности, които не са строго религиозни, може да попадне в обхвата на забраната по член 107, параграф 1 ДФЕС.
- 36 В самото начало следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда, в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда, той трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени. Формалното посочване от национална юрисдикция в преюдициален въпрос на някои разпоредби от правото на Съюза не е пречка Съдът да даде на тази юрисдикция всички насоки за тълкуване, които могат да бъдат полезни за решаване на делото, с което тя е сезирана, независимо дали ги е посочила във въпросите си. В това отношение Съдът е длъжен да изведе от цялата информация, предоставена от националния съд, и по-специално от мотивите на акта за преюдициално запитване, разпоредбите от правото на Съюза, които изискват тълкуване предвид предмета на спора (решение от 15 октомври 2015 г., Biovet, C-306/14, EU:C:2015:689, т. 17 и цитираната съдебна практика).
- 37 В случая, за да се дадат на запитващата юрисдикция такива полезни насоки за тълкуване, следва предвид по-конкретно становищата на Кралство Испания и Комисията на поставения въпрос да се отговори от гледна точка не само на член 107, параграф 1 ДФЕС, но и на член 108, параграфи 1 и 3 ДФЕС.

Относно понятието „държавна помощ“ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС

- 38 Съгласно постоянната практика на Съда квалификацията „държавна помощ“ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС изисква да са изпълнени всички посочени в тази разпоредба условия. Първо, трябва да става въпрос за намеса на държавата или чрез ресурси на държавата. Второ, тази намеса трябва да е в състояние да засегне търговията между държавите членки. Трето, тя трябва да предоставя селективно предимство на своя получател. Четвърто, трябва да нарушава или да заплашва да наруши конкуренцията (решения от 21 декември 2016 г., Комисия/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, EU:C:2016:971, т. 40 и от 21 декември 2016 г., Комисия/World Duty Free Group SA и др., C-20/15 P и C-21/15 P, EU:C:2016:981, т. 53).
- 39 Освен това правото на Съюза в областта на конкуренцията, и в частност забраната по член 107, параграф 1 ДФЕС, се отнася до дейността на предприятията (вж. в този смисъл решения от 23 март 2006 г., Enirisorse, C-237/04, EU:C:2006:197, т. 27 и 28 и от 5 март 2015 г., Комисия и др./Versalis и др., C-93/13 P и C-123/13 P, EU:C:2015:150, т. 88).
- 40 Следователно в случая трябва да се прецени, на първо място, дали Конгрегацията може да бъде квалифицирана като „предприятие“ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС, на второ място, дали със спорното в главното производство данъчно освобождаване се цели да се предостави

селективно икономическо предимство на Конгрегацията, на трето място, дали тази мярка представлява намеса на испанската държава или чрез нейни ресурси и накрая, на четвърто място, дали въпросното освобождаване може да засегне търговията между държавите членки и да наруши или да заплаши да наруши конкуренцията на вътрешния пазар.

Относно понятията „предприятие“ и „икономическа дейност“

- 41 Съгласно постоянната практика на Съда понятието „предприятие“ обхваща в контекста на правото на Съюза в областта на конкуренцията всеки субект, който извършва икономическа дейност, независимо от неговия правен статут и начин на финансиране (решение от 10 януари 2006 г., Cassa di Risparmio di Firenze и др., C-222/04, EU:C:2006:8, т. 107).
- 42 Следователно въпросът дали извършващият съответната дейност субект има или не качеството на „предприятие“, не зависи от това дали той е публичноправен или частноправен.
- 43 Освен това, стига въпросната дейност да може да бъде квалифицирана като „икономическа“, обстоятелството, че тя е извършвана от религиозна общност, не е пречка за прилагането на разпоредбите на Договора, включително на разпоредбите относно правото на конкуренция (вж. в този смисъл решение от 5 октомври 1988 г., Steymann, 196/87, EU:C:1988:475, т. 9 и 14).
- 44 За да се установи дали съответните дейности са такива на „предприятие“ по смисъла на правото на Съюза в областта на конкуренцията, трябва да се изследва естеството на тези дейности, като квалификацията „икономическа дейност“ се преценява за всяка една от отделните дейности, извършвани от конкретния субект (вж. в този смисъл решения от 24 октомври 2002 г., Aéroports de Paris/Комисия, C-82/01 P, EU:C:2002:617, т. 75 и от 1 юли 2008 г., МОТОЕ, C-49/07, EU:C:2008:376, т. 25).
- 45 Икономическа е всяка дейност, която се състои в предлагане на стоки или услуги на даден пазар (решение от 10 януари 2006 г., Cassa di Risparmio di Firenze и др., C-222/04, EU:C:2006:8, т. 108).
- 46 Обстоятелството, че предлагането на стоки и услуги се осъществява без стопанска цел, не е пречка за това субектът, който извършва тези сделки на пазара, да трябва да се счита за предприятие, след като неговите оферти се конкурират с офертите на други оператори, имащи стопанска цел (решение от 1 юли 2008 г., МОТОЕ, C-49/07, EU:C:2008:376, т. 27).
- 47 Като „икономически дейности“ могат да бъдат квалифицирани услугите, които обикновено се предоставят срещу възнаграждение. Основната характеристика на възнаграждението се състои в това, че то представлява насрещната икономическа престация за разглежданата услуга (вж. по аналогия решение от 11 септември 2007 г., Schwarz и Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, т. 37 и 38 и цитираната съдебна практика).
- 48 При тези обстоятелства следва да се приеме, че учебните занятия, провеждани от учебни заведения, които се финансират основно от частни фондове, които не са на самия доставчик на услугите, представляват услуги, тъй като в действителност преследваната от тези заведения цел се състои в това да предоставят услуга срещу възнаграждение (вж. по аналогия решения от 11 септември 2007 г., Schwarz и Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, т. 40 и от 11 септември 2007 г., Комисия/Германия, C-318/05, EU:C:2007:495, т. 69).
- 49 Не е необходимо частното финансиране да е осигурено основно от учениците или техните родители, доколкото икономическият характер на една дейност не зависи от това съответната услуга да бъде заплатена от тези, които се ползват от нея (вж. по аналогия решение от 11 септември 2007 г., Schwarz и Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, т. 41 и от 11 септември 2007 г., Комисия/Германия, C-318/05, EU:C:2007:495, т. 70).

- 50 Това не важи обаче за учебните занятия, провеждани от определени учебни заведения, които са част от публичната образователна система и които се финансират изцяло или основно от публични фондове. Въсъщност, създавайки и поддържайки такава система на публично образование, която се финансира поначало от държавния бюджет, а не от учениците или от техните родители, държавата не цели да се ангажира с платени дейности, а изпълнява своята мисия по отношение на населението в социалната, културната и образователната сфера (вж. по аналогия решение от 11 септември 2007 г., Schwarz и Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, т. 39 и от 11 септември 2007 г., Комисия/Германия, C-318/05, EU:C:2007:495, т. 68).
- 51 В този контекст не е изключено един и същи субект да упражнява няколко дейности, както икономически, така и неикономически, стига счетоводно да отразява отделно различните плащания, които получава, така че да изключи всякаква опасност от „кръстосано“ субсидиране на икономическите си дейности чрез публични средства, от които се ползва заради неикономическите си дейности.
- 52 В случая е безспорно, че в рамките на училището „La Inmaculada“ Конгрегацията извършва три вида дейности, а именно строго религиозна дейност, субсидирана от испанската държава образователна дейност и частна образователна дейност без финансовото участие на тази държава. Освен това тя като допълнителна услуга осигурява на учениците си храна и превоз.
- 53 Доколкото обаче спорното в главното производство данъчно освобождаване се отнася до преустрояването и разширяването на актовата зала на училището „La Inmaculada“ и в съдебното заседание пред Съда Конгрегацията подчертава, че тази зала е предназначена само за предлаганите от това училище образователни дейности, въпросното освобождаване няма връзка нито със строго религиозните дейности на тази общност, нито с допълнителните услуги, споменати в предходната точка.
- 54 В този контекст за целите на прилагането на забраната по член 107, параграф 1 ДФЕС към въпросното освобождаване, запитващата юрисдикция трябва да прецени, с оглед на указанията в точки 41—51 от настоящото решение, има ли сред извършваните от Конгрегацията педагогически дейности такива, които са икономически, и евентуално кои са те.
- 55 В това отношение от непротиворечивите уточнения, които Конгрегацията, Общината и испанското правителство правят в съдебното заседание пред Съда, се установява, че субсидираните от испанската държава образователни дейности се вписват в рамките на държавното начално, прогимназиално и гимназиално образование в тази държава членка, след като обучението в училището „La Inmaculada“ се провежда съгласно и при условията, определени в споразумение между Конгрегацията и Автономна област Мадрид, и е изцяло финансирано от държавния бюджет.
- 56 Ако тази информация е точна, което запитващата юрисдикция следва да провери, субсидираните от испанската държава образователни дейности на Конгрегацията не биха могли да бъдат квалифицирани като „икономически“, в съответствие с практиката на Съда, посочена в точки 41—50 от настоящото решение.
- 57 За сметка на това, с оглед на данните, които Конгрегацията, Общината и испанското правителство дават в съдебното заседание пред Съда, несубсидираните от испанската държава образователни дейности на Конгрегацията, спадащи към предучилищното образование, извънучилищното образование и факултативното обучение след задължителното училищно образование, изглежда, отговарят на всички критерии, посочени в точки 44—49 от настоящото решение, за да бъдат квалифицирани като „икономически дейности“, нещо, което обаче запитващата юрисдикция следва да провери.

- 58 Всъщност според посочените данни тези дейности не са финансирани от испанската държава. Напротив, ставало въпрос за дейности, организирани от самата Конгрегация и финансирани основно чрез участието на частни лица, и по-конкретно учащи и техните родители, в училищните разходи.
- 59 Ако вследствие на тази проверка приеме, че несубсидираните от испанската държава образователни дейности на Конгрегацията представляват „икономическа дейност“, запитващата юрисдикция би трябвало още да провери дали актовата зала на училището „La Inmaculada“ е предназначена да се използва само за едната или другата от тези образователни дейности, или е със смесено предназначение.
- 60 Всъщност, ако тя е предназначена да се използва само за образователни дейности, които са субсидирани от испанската държава и отговарят на всички критерии, посочени в точка 50 от настоящото решение, спорното в главното производство данъчно освобождаване не би било обхванато от забраната по член 107, параграф 1 ДФЕС.
- 61 Ако обаче тази актовата зала е предназначена да се използва само за образователните дейности, които са провеждани от Конгрегацията без субсидии от страна на испанската държава и отговарят на всички критерии, посочени в точки 44—49 от настоящото решение, спорното в главното производство освобождаване би могло да попада в обхвата на тази забрана.
- 62 В случай че тази зала е със смесено предназначение, спорното в главното производство данъчно освобождаване би могло да попадне в обхвата на въпросната забрана, доколкото залата е предназначена за дейности, отговарящи на критериите в точки 44—49 и 51 от настоящото решение.
- 63 От всички изложени по-горе съображения следва, че спорното в главното производство данъчно освобождаване би попаднало в обхвата на забраната по член 107, параграф 1 ДФЕС само ако, от една страна, поне част от образователните дейности, провеждани от Конгрегацията в училище „La Inmaculada“, трябва да бъде квалифицирана като „икономическа дейност“ по смисъла на съдебната практика, цитирана в точки 44—49 от настоящото решение, и от друга страна, актовата зала на това училище е предназначена поне отчасти за извършването на такива икономически дейности.
- 64 Затова, ако запитващата юрисдикция приеме след преценка на фактите, че въпросната актовата зала е предназначена за провеждани от Конгрегацията дейности, които трябва да се квалифицират като „икономически“, по-нататък следва да се установи дали в случай като разглеждания в главното производство са изпълнени четирите условия, посочени в точка 38 от настоящото решение.

Относно понятието „селективно икономическо предимство“

- 65 Що се отнася до въпроса дали спорното в главното производство данъчно освобождаване трябва да се анализира като предоставяне на предимство на освободения от облагане субект, следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда за държавни помощи се считат мерките, които под каквато и да било форма са в състояние пряко или непряко да поставят определени предприятия в по-благоприятно положение или които трябва да се разглеждат като икономическо предимство, което съответното предприятие не би получило в нормални пазарни условия (решение 9 октомври 2014 г., Ministerio de Defensa и Navantia, C-522/13, EU:C:2014:2262, т. 21).

- 66 Така за държавни помощи се считат по-специално мерките, които облекчават под различна форма разходите, обичайно натоварващи бюджета на едно предприятие, и които, без да са субсидии в строгия смисъл на думата, имат същото естество и последици (решение от 19 март 2013 г., Bouygues и Bouygues Télécom/Комисия и др. и Комисия/Франция и др., C-399/10 Р и C-401/10 Р, EU:C:2013:175, т. 101).
- 67 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, от една страна, че съгласно член 100, параграф 1 и член 101, параграф 1 от преработения Закон за финансите на административно-териториалните единици всяко предприятие, което извършва работи като тези по главното производство, подлежи на облагане с ICIO и че Конгрегацията е платила дължимия на това основание данък. От акта за преюдициално запитване, от друга страна, следва, че спорното в главното производство данъчно освобождаване дава основание да се върне на Конгрегацията вече платеният от нея данък.
- 68 При тези обстоятелства следва да се приеме, че ICIO е данък, който поначало се дължи от всички данъкоплатци, които извършват обхванатите от този данък строителни или обновителни работи, и че спорното в главното производство освобождаване би довело до облекчаване на разходите за бюджета на Конгрегацията. Следователно такова данъчно освобождаване би предоставило икономическо предимство на Конгрегацията.
- 69 Освен това, видно от Постановлението от 5 юни 2001 г., Светият престол, епископската конференция, епархиите, енориите и другите териториално-административни единици, религиозните конгрегации и ордени и институтите за богопосветен живот и техните провинции и домове са освободени изцяло и безсрочно от облагане с ICIO.
- 70 Следователно въпросното постановление не е обща мярка, приложима без разлика за всички икономически оператори, а мярка, която априори е избирателна.
- 71 Съгласно постоянната практика на Съда обаче понятието „държавна помощ“ не се отнася за държавните мерки, въвеждащи разграничение между предприятията и следователно поначало селективни, когато това разграничение е резултат от естеството или структурата на системата, в която те се вписват, което трябва да бъде доказано от съответната държава членка (решение 9 октомври 2014 г., Ministerio de Defensa и Navantia, C-522/13, EU:C:2014:2262, т. 42).
- 72 В случая обаче в предоставената на Съда преписка няма данни, които да сочат, че предвиденото в Постановлението от 5 юни 2001 г. данъчно освобождаване произтича пряко от основните или ръководните принципи на данъчната система на Кралство Испания и че е необходимо за функционирането и ефективността на тази система.
- 73 С оглед на всички изложени по-горе съображения следва да се приеме, че в случая условието да е налице икономическо предимство, би могло да е изпълнено.

Относно понятието „помощ, предоставена от държавата или чрез ресурси на държавата“

- 74 За да могат обаче да бъдат квалифицирани като държавни помощи по член 107, параграф 1 ДФЕС, предимствата безспорно трябва, от една страна, да бъдат пряко или непряко предоставени чрез държавни ресурси и от друга страна, отговорността за тях да се носи от държавата (решение от 19 декември 2013 г., Association Vent De Colère! и др., C-262/12, EU:C:2013:851, т. 16).

- 75 Що се отнася, на първо място, до това кой носи отговорността за мярката, достатъчно е да се констатира, че спорното в главното производство данъчно освобождаване произтича пряко от приетото от Министерството на финансите на испанската държава Постановление от 5 юни 2001 г. и е заложено в Споразумението от 3 януари 1979 г., сключено и приложено от тази държава членка.
- 76 Що се отнася, на второ място, до условието предимството да е предоставено пряко или непряко чрез ресурси на държавата, безспорно е, че спорното в главното производство освобождаване, с което се премахва разход, който иначе би обременил бюджета на Конгрегацията, води до съответно намаляване на приходите на Общината.
- 77 При тези обстоятелства е изпълнено условието намеса на държавата чрез нейни ресурси.

Относно понятието за държавни помощи, които „засягат търговията между държавите членки“, и понятието за държавни помощи, които „нарушават или заплашват да нарушат конкуренцията“

- 78 Що се отнася до условието икономическото предимство да има въздействие върху търговията между държавите членки и до условието то да може да доведе до нарушаване на конкуренцията, важно е да се припомни, че за целите на квалификацията на национална мярка като държавна помощ не е нужно да се установи реално въздействие на въпросната помощ върху търговията между държавите членки и действително нарушаване на конкуренцията, а само дали помощта би могла да засегне тази търговия и да наруши конкуренцията (решение 21 декември 2016 г., Vervloet и др., C-76/15, EU:C:2016:975, т. 102).
- 79 По-специално, когато предоставена от държава членка помощ укрепва позицията на някои предприятия спрямо тази на други конкурентни предприятия в рамките на търговията между държавите членки, същата трябва да се счита за повлияна от помощта. В това отношение не е необходимо самите предприятия получатели да участват в търговията между държавите членки. Всъщност, когато държава членка предоставя помощ на дадени предприятия, дейността на националния ѝ пазар може да се запази или нарасне, което като последица намалява възможностите на установените в други държави членки предприятия да навлязат на пазара на тази държава членка (решение 21 декември 2016 г., Vervloet и др., C-76/15, EU:C:2016:975, т. 104).
- 80 Що се отнася до условието да е нарушена конкуренцията, следва да се подчертае, че помощите, които имат за цел да освободят дадено предприятие от разходите, които самото то поначало би трябвало да понесе в рамките на своето текущо управление или на своята нормална дейност, по принцип нарушават условията на конкуренция (решение от 26 октомври 2016 г., Orange/Комисия, C-211/15 P, EU:C:2016:798, т. 66).
- 81 В случая по главното производство е възможно освобождаването на Конгрегацията от облагане с ICIО да направи нейните образователни услуги по-привлекателни от тези на други действащи на същия пазар субекти.
- 82 Съгласно обаче член 2 от Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15 декември 2006 година за прилагането на членове [107 ДФЕС и 108 ДФЕС] към минималната помощ (ОВ L 379, 2006 г., стр. 5; Специално издание на български език, глава 8, том 5, стр. 96 и поправка в ОВ L 201, 2011 г., стр. 20), тълкуван във връзка със съображение 8 от него, помощи, които не надвишават таван от 200 000 EUR за период от три години, се считат за такива, които не засягат търговията между държавите членки и не нарушават, нито пък застрашават да нарушат конкуренцията, поради което подобни мерки са изключени от понятието за държавни помощи (решение от 8 май 2013 г., Libert и др., C-197/11 и C-203/11, EU:C:2013:288, т. 81).

- 83 В това отношение запитващата юрисдикция следва да провери дали в случая този праг е достигнат, имайки предвид факта, че за целите на предвиденото изчисляване могат да се вземат предвид само предимствата, които Конгрегацията е получила заради евентуалните си икономически дейности, но не и неикономическите дейности, които трябва да бъдат изключени от това изчисление, в съответствие с указанията в точки 41—63 от настоящото решение.
- 84 Следователно запитващата юрисдикция всъщност трябва да прецени, с оглед на дадените по-горе насоки за тълкуване и на обстоятелствата от значение за спора, с който е сезирана, дали търговията между държавите членки може да бъде засегната в резултат от спорното в главното производство освобождаване и дали в случая е приложим Регламент № 1998/2006.
- 85 В това отношение, ако тази юрисдикция има съмнения или затруднения, що се отнася до изчисляването на размера на помощите, които Конгрегацията е получила във връзка с евентуалната си икономическа дейност, тя може за тази цел да поиска, освен съдействие от други органи на съответната държава членка, и помощта на Комисията в съответствие с принципа за лоялно сътрудничество, така както той е очертан по-конкретно в точки 77—96 от Известието на Комисията относно прилагането на законодателството за държавната помощ от националните съдилища (ОВ С 85, 2009 г., стр. 1) (вж. в този смисъл решение от 13 февруари 2014 г., Mediaset, C-69/13, EU:C:2014:71, т. 30).

Относно понятията „съществуващ помощ“ и „нови помощи“ по смисъла съответно на параграфи 1 и 3 от член 108 ДФЕС

- 86 Тъй като в становището си пред Съда испанското правителство изтъква, че след като Споразумението от 3 януари 1979 г. е сключено преди присъединяването на Кралство Испания към Европейския съюз и спорното в главното производство освобождаване намира основание във въпросното споразумение, това освобождаване при всички случаи представлява съществуваща помощ, следва да се припомни, че в рамките на създадената посредством членове 107 ДФЕС и 108 ДФЕС система за контрол на държавните помощи процедурата е различна според това дали помощите са съществуващи или нови. Докато съгласно член 108, параграф 1 ДФЕС съществуващите помощи могат да бъдат правомерно прилагани, доколкото Комисията не е установила тяхното несъответствие, то член 108, параграф 3 ДФЕС предвижда, че Комисията следва да бъде уведомявана в разумен срок за планове за предоставяне на нови помощи или за изменение на съществуващи помощи, като те не могат да бъдат приведени в действие преди процедурата да завърши с окончателно решение (решение от 26 октомври 2016 г., DEI и Комисия/Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, EU:C:2016:797, т. 45).
- 87 „Съществуваща помощ“ означава, без да се засягат разпоредбите на Акта за присъединяване на съответната държава членка, всяка помощ, която съществува в тази държава членка преди влизането в сила на Договора, т.е. схемите за помощ и индивидуалните помощи, които са били въведени в действие преди и продължават да се прилагат след влизането в сила на Договора (вж. в този смисъл решение от 18 юли 2013 г., P, C-6/12, EU:C:2013:525, т. 42).
- 88 В случая, макар без съмнение член IV, параграф 1, буква В) от Споразумението от 3 януари 1979 г., който предвижда в полза на испанската Католическа църква общо освобождаване от данъци върху недвижимите имоти, да предхожда присъединяването на Кралство Испания към Съюза, вярно е също така, че ИСЮ е въведен в испанския правен ред едва след това присъединяване и че спорното в главното производство данъчно освобождаване е последица от Постановлението от 5 юни 2001 г.
- 89 При това положение, ако запитващата юрисдикция констатира наличието на държавна помощ в полза на Конгрегацията, би могло да става въпрос само за нова помощ по смисъла на член 108, параграф 3 ДФЕС.

- 90 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че данъчно освобождаване като спорното в главното производство, от което се ползва конгрегация на Католическата църква при ремонтни работи в недвижим имот, предназначен за извършването на дейности, които не са строго религиозни, може да попадне в обхвата на забраната по член 107, параграф 1 ДФЕС, ако и доколкото тези дейности са икономически — обстоятелство, което запитващата юрисдикция следва да провери.

По съдебните разноски

- 91 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Данъчно освобождаване като спорното в главното производство, от което се ползва конгрегация на Католическата църква при ремонтни работи в недвижим имот, предназначен за извършването на дейности, които не са строго религиозни, може да попадне в обхвата на забраната по член 107, параграф 1 ДФЕС, ако и доколкото тези дейности са икономически — обстоятелство, което запитващата юрисдикция следва да провери.

Подписи